

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 lisätalousarvioksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 lisätalousarvioksi (HE 17/2021 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Vuoden 2021 lisätalousarvioesitys lisää määrärahoja noin 394 milj. euroa ja korottaa varsinaisia tuloja 415 milj. euroa. Hallituksen esitys vähentää valtion nettolainanoton tarvetta noin 21 milj. euroa.

Hallitus on palannut vuonna 2021 noudattamaan menokehystä, josta poikettiin covid-19-pandemian vuoksi vuonna 2020. Kehystasoa kuitenkin korotettiin varaamalla kertaluonteisiin ja finanssipoliittisesti pakollisiin koronavirustilanteesta aiheutuviin menoihin 500 milj. euroa. Lisätalousarvioesitys sisältää 139 milj. euroa kyseisestä varauksesta katettavia menoja.

Suurimmat koronavirustilanteesta aiheutuvat määrärahalisäykset kohdistuvat rokotteiden hankintaan (70 milj. euroa), työttömyysturvaan (61 milj. euroa) sekä lasti- ja matkustaja-alusvarustamoiden liikennöinnin avustuksiin (23,2 milj. euroa). Lasten, nuorten ja perheiden tukemiseksi korotetaan kuntien palveluihin kohdistettavaa valtionavustusta (17,5 milj. euroa), lisätään ammatillisen koulutuksen tukitoimia (17,5 milj. euroa) sekä kehitetään nuorten harrastustoimintaa ja työelämätaitoja (2,5 milj. euroa). Koronavirustilanteen vuoksi tuetaan myös taidetta, kulttuuria ja elokuvatuotantoa (20 milj. euroa) sekä lisätään oikeusministeriön hallinnonalan määrärahoja (17,6 milj. euroa).

Muut määrärahalisäykset osoitetaan mm. öljylämmityksestä luopumisen avustuksiin (10 milj. euroa) sekä nuoren metsänhoidon ja pienpuun keruun tukeen ja sen toimeenpanon tehostamiseen (yhteensä 4 milj. euroa).

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Pääluokka 29

Hallitus esittää lisäksi, että vuodelta 2022 siirretään 55,7 milj. euroa tulevaisuusinvestointien ja muiden rakenne- ja suhdannepoliittisesti vaikuttavien kokonaisuuksien kehysvarausta vuodelle 2021. Summa kohdennetaan EU:n elpymisvälineeseen kuuluvaan REACT-EU-rahoitukseen, jolla tuetaan alueiden elpymistä ja joka tuo lisärahoitusta ohjelmakauden 2014—2020 rakennerahas-to-ohjelmaan vielä vuosille 2021—2023. Yhteensä välineeseen lisätään noin 130 milj. euroa ja samalla korotetaan kyseisen momentin (32.30.64) myöntämisvaltuutta noin 295 milj. euroa.

Verotuloarvioihin puolestaan esitetään korotuksia ennakoitua myönteisemmän kehityksen perusteella. Tuottoja nostetaan ansio- ja pääomatuloveron (207 milj. euroa), perintö- ja lahjaveron (138 milj. euroa) sekä varainsiirtoveron kertymän (70 milj. euroa) osalta.

Lisätalousarvio huomioon ottaen nettolainanotoksi vuonna 2021 arvioidaan noin 11,7 mrd. euroa ja valtionvelan määrän vuoden 2021 lopussa arvioidaan olevan noin 137 mrd. euroa, mikä on 56 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

80. Taide ja kulttuuri

01. Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Koronavirustilanteen vuoksi momentille ehdotetaan 15 milj. euron lisäystä, joka on tarkoitettu avustusten myöntämiseen taiteen ja kulttuurin alan henkilöille ja toiminimille. Lisäksi elokuva-tuotantoyhtiöille esitetään 5 milj. euron tukea koronavirustilanteesta aiheutuvien taloudellisten menetysten vähentämiseksi (mom. 29.80.50). Em. määrärahalisäykset rahoitetaan yritysten kustannustuen kokonaisuudesta uudelleen kohdentamalla ja sen vuoksi momentilta 32.40.43 (Yritysten kustannustuki) vähennetään 20 milj. euroa.

Taiteen ja kulttuurin toimialoille (mm. kansallisille taidelaitoksille, valtionosuutta saaville teattereille, orkestereille ja museoille) myönnettiin viime vuoden lisätalousarvioissa koronasta aiheutuvien vaikeuksien vähentämiseen yhteensä 110 milj. euroa, josta freelance-taiteilijoille ja muille taiteen ja kulttuurin alan ammattilaisille osoitettiin 17,5 milj. euroa. Lisäksi kulttuurialan yritykset ja yrittäjät ovat voineet hakea yksinyrittäjille tarkoitettua tukea, ELY-keskuksista pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitettua tukea, Business Finlandista myönnettyä tukea sekä kustannustukea Valtiokonttorista.

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Päälukka 29

Kulttuurin ja luovien alojen tilanne on kuitenkin kaiken kaikkiaan poikkeuksellisen vaikea, sillä toiminta on ollut rajoitusten vuoksi monin osin kokonaan pysähdyksissä jo vuoden verran. Luovat alat ovat olleet koronaepidemian suurimpia häviäjiä, ja lisätukien tarve on edelleen ilmeinen.

On tärkeää, että lisätukea suunnataan nyt nimenomaan freelance-toimijoille ja yksinyrittäjille, joiden sosiaaliturva on usein varsin heikko. Syntyneisiin menetyksiin nähden tuki on kuitenkin vielä riittämätön, sillä saadun selvityksen mukaan kulttuurialan freelancereiden tulonmenetysten arvioidaan olevan tähän mennessä jo yli 200 milj. euroa. Suuri tukitarve huomioon ottaen tässä tilanteessa on tärkeää, että tuen jakokriteerit ovat toimivat mm. tulonmenetyksiin ja tuen tarpeeseen nähden ja että tuen hakumenettelyt ovat helppoja.

Valiokunta toteaa, että jo olemassa olevien sekä nyt esitettyjen tukien rinnalle tarvitaan vielä lisätoimia, joilla varmistetaan alan toimintaedellytykset ja elinvoimaisuus koronapandemian yli. Kulttuuri ja luovat alat ovat tärkeitä mm. talouden näkökulmasta, sillä niillä on merkittävä työllistävä sekä myös taloudellista toimeliaisuutta edistävä vaikutus. Tämän lisäksi ne edistävät mm. kansalaisten terveyttä, hyvinvointia ja sosiaalista osallisuutta. Epidemian jälkeen taiteen ja kulttuurin merkitys on entistä tärkeämpi, sillä niitä tarvitaan ja niitä voidaan hyödyntää tulevaisuuden rakentamisessa ja uusien mahdollisuuksien luomisessa.

Valiokunta pitää siksi tärkeänä, että kulttuurin ja luovien alojen tukijärjestelmää kehitetään ja että siinä yhteydessä arvioidaan kattavasti toimijoiden ja järjestäjätahojen erilaiset tukitarpeet ja tunnistetaan alan monipuolinen ekosysteemi ja sen tyypilliset työmuodot. On niin ikään huolehdittava siitä, että eri hallinnonalojen myöntämät tuet muodostavat saumattoman ja kattavan kokonaisuuden, jolla vältetään paitsi tukien päällekkäisyys myös erilaisten väliinpuotoajaryhmien syntyminen. Rahallisen tuen rinnalle tarvitaan myös ns. exit-strategia vallitsevista rajoituksista ja tapahtumien turvalliseksi käynnistämiseksi.

Valiokunta kiirehtii myös tapahtuma- ja kulttuurialalle suunnatun niin sanotun tapahtumatakuun valmistelua. On tärkeää, että takuu korvaa tapahtumanjärjestäjälle koituneita tappioita, mikäli vallitseva koronavirustilanne estää tai rajoittaa suunnitellun tapahtuman järjestämistä.

Alan toimintaedellytysten varmistamiseksi on myös selvitettävä mahdollisuudet taiteilijoiden sosiaali- ja eläketurvan parantamiseen. Valiokunta nostaa erityisesti esille tekijänoikeuskorvauksen ja työttömyysetuuden sovitteluun liittyvien epäkohtien korjaamisen, mihin valtiovarainvaliokunta ja sivistysvaliokunta ovat jo aiemmin kiinnittäneet huomiota.

Valtioneuvoston asetuksessa työttömyysetuutta määrättäessä huomioon otettavasta tulosta (1332/2002) säädetään sovittelussa huomioon otettavista tuloista. Asetuksen 8 §:n 9 kohdan mukaan immateriaalioikeuksiin perustuva korvaus, kuten mm. tekijänoikeuskorvaus, on työttömyysetuuden sovittelussa huomioon otettavaa työn perusteella saatua ansiotuloa. Käyttökorvaukset tulevat tekijälle käytännössä takautuvasti ja pitkän ajan kuluttua, ja niitä voi siten tulla myös työttömäksi jääneelle tekijälle, jolla ei ole muita tuloja. Tällöin käyttökorvaukset saattavat pahimmillaan leikata työttömyyskorvauksen kokonaan. Menettely on koettu epäoikeudenmukaiseksi erityisesti nyt, kun monien taiteilijoiden ja tekijöiden toimeentulo on vaikeutunut koronaepidemian vuoksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Päälukka 29

Valiokunnan mielestä tässä tilanteessa on perusteltua kiirehtiä sovitellun päivärahan kehittämistä koskevia toimia ja parantaa työttömäksi jääneen tekijän ja taiteilijan oikeutta työttömyysturvaan.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa tapahtumatakuuta sekä taiteilijoiden työttömyysturvan parantamista koskevien lausumien hyväksymistä.

Valiokunnan lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle pikaisesti tapahtumatakuuta koskevan esityksen.

Valiokunnan lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla parannetaan tekijänoikeuskorvaukseen oikeutettujen työttömien tekijöiden ja taiteilijoiden asemaa työttömyysetuuden sovittelussa ja oikeutta työttömyyskorvaukseen.

Koronapandemian lisäksi taide- ja kulttuurikentän taloudellisia näkymiä varjostavat rahapelitoiminnan tuottojen merkittävä aleneminen ja sen vaikutukset tulevien vuosien kulttuuribudjettiin. Valiokunta pitää välttämättömänä, että kehysvalmistelussa löydetään ratkaisut, joilla kulttuuri-alan rahoitus ja toimintakyky turvataan kestäväällä tavalla.

Valiokunnan mielestä eri toimien jatkovalmistelussa tarvitaan poikkihallinnollisuutta ja yhteistä koordinaatiota asianomaisten hallinnonalojen (OKM, TEM ja STM) välillä.

91. Nuorisotyö

52. Valtionosuudet kuntien nuorisotoimeen ja eräät avustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille ehdotetaan 1,5 milj. euron lisäystä, joka on tarkoitettu valtionavustuksiin nuorisoalan järjestöille kesätyöntekijöiden palkkaamiseen. Saadun selvityksen perusteella valiokunta muuttaa momentin päätösosaa siten, että määrärahasta voidaan käyttää osa (enintään 500 000 euroa) kesätyöntekijöiden palkkaamiseen myös seurakunnissa ja muissa uskonnollisissa yhdyskunnissa.

Valiokunta pitää muutoinkin tärkeänä, että hallitus, kunnat ja muut toimijat edistävät yhä nuorten kesätöiden saatavuutta, sillä koronakriisi on vaarassa vaikeuttaa nuorten kesätyömahdollisuuksia myös ensi kesänä. Esim. koronan vuoksi vaikeuksissa olevien matkailu- sekä hotelli- ja ravintola-alojen sekä erilaisten tapahtumajärjestäjien mahdollisuudet kesätyöntekijöiden palkkaamiseen ovat edelleen normaalia heikommät.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE 17/2021 vp)

Momentin perusteluja muutetaan siten, että määrärahaa saa käyttää myös valtionavustuksiin nuorisoalan järjestöille *sekä yhteensä enintään 500 000 euroa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon*

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Pääluokka 32

ja ortodoksisen kirkon seurakunnille sekä muille uskonnollisille yhdyskunnille nuorten kesätyöntekijöiden palkkauksiin liittyviin henkilöstömenoihin.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Työllisyys ja yrittäjyys

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n alue- ja rakennepolitiikan ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha)

Momentille esitetään 129,9 milj. euron lisäystä määrärahaan ja 295 milj. euron lisäystä myöntämisvaltuuteen. Tästä aiheutuu menoja 129,9 milj. euroa vuodelle 2021, 115,5 milj. euroa vuodelle 2022 ja 49,5 milj. euroa vuodelle 2023.

Määrärahan ja myöntämisvaltuuden lisäykset aiheutuvat Suomen rakennerahasto-ohjelman "Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020" vuosille 2021—2023 kohdistuvasta REACT-EU-rahoituksesta. REACT-EU-välineestä ("Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe"), joka tuo lisärahoitusta käynnissä oleviin ohjelmakauden 2014—2020 rakennerahasto-ohjelmiin, on sovittu heinäkuun 2020 Eurooppa-neuvostossa osana elpymisrahoituskokonaisuutta.

Valiokunta tukee rahoituksen käyttöön saamista REACT-EU:n osalta nopeasti, koska rahoituksella tuetaan alueiden elpymistä. Saadun selvityksen mukaan REACT-EU-asetus on astunut voimaan joulukuussa 2020, joten rahoitus voidaan kohdentaa alueiden käyttöön nopealla aikataululla.

40. Yritysten erityisrahoitus

43. Yritysten kustannustuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille vuonna 2020 myönnetystä kaksivuotisesta siirtomäärarahasta esitetään peruutettavaksi 20 milj. euroa. Määrärahan peruuttamista vastaava lisäys on tehty momenteille 29.80.01 ja 29.80.50, millä mahdollistetaan yritysten kustannustuen ulkopuolelle jäävien kulttuurin toimijoiden tukeminen.

Hallitus on antanut eduskunnalle lakiehdotuksen yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta (HE 27/2021 vp), jolla on tarkoitus avata yrityksille kolmannen kerran mahdollisuus hakea kustannustukea.

Saadun selvityksen mukaan kustannustuen toiseen vaiheeseen oli käytettävissä yhteensä 550 milj. euroa, josta maaliskuun alkuun mennessä on käytetty noin 163 milj. euroa. Edellä todetun mukaisesti momentilta siirretään 20 milj. käytettäväksi kulttuurialan toimijoiden tukemiseen, jol-

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Pääluokka 33

lolin kustannustukeen on käytettävissä kolmannella kierroksella vajaa 370 milj. euroa. Arvion mukaan kolmannen hakukauden kustannusvaikutus olisi noin 260 milj. euroa.

Kustannustuki on tarkoitettu yrityksille, joiden liikevaihto on pudonnut merkittävästi covid-19-pandemian vuoksi ja joilla on vaikeasti sopeutettavia palkka- ja muita kuluja. Valiokunta pitää hyvänä hallituksen esittämiä parannuksia kustannustukeen. Valiokunta on aikaisemmin tuonut esiin huolensa siitä, että kaikki yritykset eivät ole olleet kustannustuen piirissä. Onkin tärkeää, että muutosten myötä kustannustuki vastaa paremmin uusien yritysten, pienten yritysten ja yksinyrittäjien tarpeisiin ja että asetuksessa mainittujen toimialojen ulkopuoliset yritykset voivat hakea harkinnanvaraista tukea.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kustannustukea voidaan myöntää yrityksille, jotka ovat EU:n valtioneuvoston päätöksen mukaisesti vaikeuksissa, jos vaikeuksissa olo on alkanut vuonna 2020. Pienten yritysten tilannetta helpottaa sekin, että hallituksen esityksen mukaan tukea voidaan jatkossa myöntää pienille yrityksille, jotka ovat olleet vaikeuksissa jo 2019, kunhan yritykset eivät ole yrityssaneeraus- tai konkurssimenettelyssä. Valiokunta pitää tärkeänä, että kustannustuen harkinnanvaraisessa myöntämisessä kiinnitetään huomiota elinkelpoisen yritystoiminnan säilyttämiseen lainsäädännön sallimissa puitteissa, koska kaikkien toimenpiteiden tulisi kannustaa yrittäjyyteen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yrityksille Suomessa myönnettävä kustannustuki on pienempi kuin muissa Pohjoismaissa, vaikka EU:n tilapäiset valtioneuvoston päätökset mahdollistaisivat yritysten tukemisen merkittävämmillä summilla. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa suomalaisten yritysten kilpailukykyä suhteessa verrokkimaihin, kuten Ruotsiin, myös tältä osin.

Valiokunta tuo esiin, että poikkeusolot ja tilojen sulkemiset tulevat entisestään vaikeuttamaan yritysten tilannetta keväällä 2021. Valiokunta tukee hallituksen toimia, joilla sulkutoimien kohteena oleville yrityksille maksettaisiin kompensatiota.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

39. Palvelurakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 17,5 milj. euron määrärahalisäystä, joka on tarkoitettu kunnille käytettäväksi lasten, nuorten ja perheiden palveluihin liittyviin avustuksiin. Saadun selvityksen mukaan määräraha on tarkoitus kohdentaa erityisesti nuorten mielenterveyden edistämiseen, mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisemiseen ja perustason hoitoon pääsyyn sekä lasten, nuorten ja perheiden arjessa selviytymistä vahvistavien sosiaalihuollon palvelujen lisäresursointiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp Yhteenveto

Valiokunta pitää esitystä erittäin tarpeellisena, sillä nuorten perustason mielenterveyspalvelujen saatavuudessa oli jo ennen koronaepidemiaa puutteita, jotka ovat edelleen pahentuneet. Epidemia ja etäkoulu ovat näkyneet lisääntyneenä polarisaationa hyvin ja heikommin pärjäävien lasten ja nuorten välillä. Hyvinvoivissa perheissä on pystytty tukemaan lasten ja nuorten koulunkäyntiä ja harrastamista, mutta perheissä, joissa on esim. taloudellisia vaikeuksia, jaksamis-, mielenterveys- tai päihdeongelmia, lapset ja nuoret ovat jääneet entistä enemmän yhteiskunnan palveluiden varaan.

Julkinen palvelujärjestelmä ei ole kuitenkaan pystynyt vastaamaan riittävällä tavalla nuorten tukitarpeisiin. Epidemia on jopa heikentänyt avun ja tuen saantia esimerkiksi kuntien opiskeluhoitopalveluissa, kun koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon henkilöstöä on siirretty koronan jäljitys- ja rokotustehtäviin. Myös muiden palvelujen väheneminen tai niiden tarjoaminen etäyhteyksin on saattanut pahentaa ja pitkittää nuorten ongelmia. Tuen ja avun tarpeesta kertoo osaltaan se, että nuorten yhteydenotot esim. Kriisipuhelimeen lisääntyivät tuntuvasti vuoden 2020 aikana.

Valiokunta pitää tärkeänä, että määrärahojen vaikuttavuuden varmistamiseksi lisäresurssit kohdennetaan nuorten ikäluokassa siihen ryhmään, jonka tarpeet näyttäytyvät alueella suurimpina. Oikea-aikaisen avun varmistamiseksi valiokunta painottaa matalan kynnyksen moniammatillista tukea sekä tiivistä yhteistyötä mm. koulujen, lastensuojelun, nuorisotoimen, sosiaali- ja terveystoimen, poliisin sekä järjestöjen kesken. On myös välttämätöntä, että hallitus arvioi nuorten mielenterveyspalveluiden resurssitarpeita edelleen seuraavien lisätalousarvioesitysten yhteydessä.

Valiokunta edellyttää muutoinkin mielenterveyden perustason palveluiden vahvistamista ja toteaa, että palveluiden saatavuuden parantaminen vaatii pysyviä ratkaisuja. Valiokunta viittaa myös eduskunnan viime joulukuussa hyväksymään lausumaan, jonka mukaan hallituksen edellytetään ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin mielenterveyden hoitovelan kiinni kuromiseksi. Tämä edellyttää mm. mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamista ja hoitoon pääsyn nopeuttamista (VaVM 36/2020 vp — HE 146/2020 vp, HE 227/2020 vp).

YHTEENVETO

Hallituksen esityksessä ehdotetaan määrärahoihin 393 814 000 euron lisäystä, tuloarvioihin (pl. nettolainanotto ja velanhallinta) 415 000 000 euron lisäystä ja nettolainanottoon ja velanhallintaan 21 186 000 euron vähennystä.

Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluvan vuoden budjetoidut tuloarviot ja määrärahat varsinainen talousarvio ja lisätalousarvio huomioon ottaen 65 639 067 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 17/2021 vp sisältyvän ehdotuksen vuoden 2021 lisätalousarvioksi edellä todetuin muutoksin.

Eduskunta hyväksyy edellä ehdotetut 2 lausumaa.

Eduskunta päättää, että vuoden 2021 lisätalousarviota sovelletaan 1.4.2021 alkaen.

Helsingissä 19.3.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Timo Heinonen kok (osittain)
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Heli Järvinen vihr
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Matias Martinen kok
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Markku Eestilä kok (osittain)
varajäsen Sari Essayah kd (osittain)
varajäsen Katja Hänninen vas
varajäsen Kalle Jokinen kok (osittain)
varajäsen Jukka Kopra kok (osittain)
varajäsen Lulu Ranne ps
varajäsen Jussi Wihonen ps

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Mari Nuutila
tutkija Tanja Nurmi

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Vastalause 1 ps

VASTALAUSE 1 ps

Yleisperustelut

Hallituksen lisätalousarvio vuodelle 2021 heijastaa ennakoitua vaikeampaa koronatilannetta. Valtion tuloarvioiden korotukset ovat mittavat, kun talouden pahimmat skenaariot eivät ole toteutuneet, mutta samanaikaisesti velkaantuminen ja pandemian takia talouden tavanomaista hitaampi kasvu jatkuvat ennakoitua pidempään. Tämä asettaa haasteita sekä julkistalouden kestävyydelle kuten myös poliittisille valinnoille.

Kuten loppuvuodesta 2020 lisätalousarvion vastalauseessamme sanoimme, on todennäköistä, että koronaepidemian takia talouden rajoitustoimet jatkuvat rokoteuutisista huolimatta ainakin alkuvuoden 2021 ajan. Taloudessamme tullaan siis erittäin todennäköisesti tarvitsemaan uusia tukitoimia.

Nyt hallitus myöntää, että tulossa on ravintolatuki, tapahtumatuki ja kustannustuki neljä. Tuskin tukitoimet tulevat näihin jäämään, sillä epidemia ei ole lähitulevaisuudessa ratkaisevasti helpotumassa.

Mikäli uusien virusmuunnosten synty ja leviäminen jatkuvat myös tulevaisuudessa, koronapandemia ei pääty, mikä pakottaa jossain vaiheessa tarkastelemaan nykystrategiaa uudelleen. Mikäli pandemia ei pääty, talouspolitiikassa on silloin hyväksyttävä suuret elinkeinoelämän muutokset ja nykyinen kokonaisten toimialojen tekohengitys velaksi on lopetettava.

Tilanne on poliittisesti hankala eikä pelkästään Suomen omissa käsissä. Siksi olisikin suotavaa pyrkiä säilyttämään mahdollisimman paljon vapausasteita toimia tilannekuvan päivittyessä haluamallamme tavalla, mikä tarkoittaa menokuria tässä ja nyt. Menolisäykset ovat lähes yhtä suuret kuin tuloarvioiden korotukset. Tämä antaa osviittaa siitä, että hallituksella ei ole halua tasapainottaa julkista taloutta lähitulevaisuudessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä valmistelee ja toteuttaa pandemian ja etenkin virusmuunnosten leviämisen torjunnan kannalta keskeiset lakiesitykset rajaliikenteen yhteydessä tapahtuvan pakollisen testauksen ja karanteenin osalta.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus tunnustaa hallitusohjelmansa vanhentuneen ja sen vuoksi laatii ohjelmansa liitteeksi talouden sopeuttamista sekä hallitusohjelmaa ohjaavan "Sopeutuksen tiekartan", jonka keskeisimmät elementit ovat uusien menojen peruminen ja yli-imitoitun ilmastopolitiikan tasapainottaminen.

**Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Vastalause 1 ps**

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii maamme kilpailukyvyistä ja kansalaisten ostovoimasta perumalla liikennepolttoaineiden veronkorotukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus ilmoittaa, ettei Suomi tule osallistumaan EU:n elpymispakettiin sen Suomelle korkean, miljardien eurojen nettohinnan ja taloudellemme aiheuttamien epäsuorien haittojen takia.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Hallitus on siirtämässä vaalit huhtikuulta kesäkuulle pandemiatilanteen vaikeutumiseen vedoten. Vaikeutuminen on sinällään kiistatonta, mutta on todettava, että se johtuu hallituksen laiminlyönnästä rajaturvallisuudesta ja puutteellisesta vaaliturvallisuuden valmistelusta. Mikäli hallitus ei huolehdi näistä kahdesta asiasta, vaaleja ei pystytä järjestämään kesäkuussakaan. Eduskunta kiinnittää huomiota siihen, että monissa muissa maissa on onnistuneesti järjestetty vaalit pandemias- ta huolimatta ja että hallituksenkin riveistä on arvosteltu muiden maiden poliittista johtoa ehdotuksista siirtää vaaleja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii edellytyksistä järjestää kuntavaalit suunnitel- lussa aikataulussa turvallisesti sekä pandemian torjuntakeinoilla että äänestysturvallisuut- ta parantavilla toimilla.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

40. Luonnonvaratalous

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Vastalause 1 ps

44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)

Hallituksen halu osana ilmastopolitiikkaansa ajaa alas turpeen energiakäyttö on johtanut tilanteeseen, jossa voimalaitosten kattiloissa poltetaan turpeen sijaan puuta. Tämä on johtanut absurdiin tilanteeseen, jossa puuhakkeen saatavuusongelmien vuoksi sitä on jouduttu tuomaan Suomeen ulkomailta. Tämä ei ole kauppasettamme ajatellen järkevää, ja ilmastokaan ei erityisemmin hyödy puutavaran kuljettamisesta ympäri maapalloa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu päätöksensä, jotka johtavat turpeen energiakäytön lopettamiseen, ja huolehtii, että hiilinielujen suojelun varjolla metsiemme hyötykäyttöä ei rajoiteta tarpeettomasti.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

56. Avustukset asuinrakennusten öljylämmityksestä luopumiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Hallituksen ylimitoitettu ilmastopolitiikka johtaa öljylämmityksen loppumiseen ja asumiskustannusten nousuun. Tämä on aiheuttamassa etenkin haja-asutusalueiden eläkeikäiselle väestölle kohtuuttomia kustannuksia lämmitysjärjestelmien vaihtamisen yhteydessä. Budjetoitu luopumisavustus ei kata kuin murto-osan kustannuksista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu öljylämmityksen loppumiseen johtavat päätöksensä siten, että nykyisten öljylämmittäjien verorasitetta ei kohtuuttomasti nosteta lämmityslaitteiston jäljellä olevan käyttöiän aikana.

**Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Vastalause 1 ps**

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2021 lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaise-
na ja

että edellä ehdotetut 7 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 19.3.2021

Ville Vähämäki ps
Sami Savio ps
Lulu Ranne ps
Jussi Wihonen ps

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Vastalause 2 kok

VASTALAUSE 2 kok

Yleisperustelut

Kokoomus on tukenut hallitusta välttämättömien koronapandemiaan liittyvien välittömien menojen hyväksymisessä. Ihmisten, kuntien ja yritysten kuten myös talouden kannalta tärkeintä on epidemian tehokas torjunta. Kokoomus on toistuvasti kirittänyt hallitusta toimenpiteissä niin, että ne kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti mutta tehokkaasti. Kokoomus on kantanut vastuuta muistuttaa yksityisen yritystoiminnan selviämisen tärkeästä roolista yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta.

Hallituksen lisätalousarvio vähentää arviota velanottotarpeesta 21 miljoonaa euroa. Hallitus on kuitenkin lisännyt pysyviä julkisen talouden menoja miljardeilla. Alijäämän mittaluokka ei muutu. Julkinen talous pysyy alijäämäisenä koko valtiovarainministeriön ennustejakson ajan. Kestävyysevaje säilyy kymmenen miljardin euron tasolla. Tarvitaan perustavaa laatua olevia reformeja talouskasvun vauhdittamiseen, jotta hyvinvointi ja julkiset palvelut voivat säilyä edes nykyisellä tasolla.

Hallituksen päätökset ovat heikentäneet julkista taloutta

Niin Martti Hetemäen kuin Vesa Vihriälän työryhmien hallitukselle laatimissa raporteissa painotettiin, kuinka tärkeää on samanaikaisesti koronaepidemian hoitamisen kanssa suunnitella julkista taloutta vahvistavia päätöksiä. Pandemia on syventänyt jo ennen pandemiaa ollutta kestävyysvajetta.

Hallituksen sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistus lisää asiantuntija-arvioiden mukaan julkisia menoja pysyvästi tuomatta kuitenkaan parempia palveluita. Tämä on päinvastoin uudistukselle asetettua tavoitetta. Toinen merkittävä rakenteellinen uudistus koskee työllisyyttä. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos teki hallituksen ja ministeriöiden tarjoamien tietojen pohjalta selvityksen hallituksen työllisyyspäätösten vaikutuksista julkiseen talouteen. Selvityksen perusteella hallituksen päätökset ovat olleet julkisen talouden kannalta neutraaleja: ne ovat lisänneet menoja saman verran kuin työllisyyden kasvu vahvistaa julkista taloutta.

Uskottavia talouden kasvun edellytyksiä ja julkista taloutta vahvistavia uudistuksia on valmisteltava pikaisesti. Hallituksen esittämästä sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksesta tulee luopua. Asiantuntijakuulemisissa on tullut selväksi, että esityksen puutteet ovat niin valtavia, ettei niitä voida eduskunnassa korjata. Vastuullista olisi, että hallitus vetäisi esityksensä pois. Markkinaehtoisuutta on lisättävä, työmarkkinoita on tehostettava, osaamistasoa on nostettava, tutkimus- ja kehitysinvestointeja tuettava ja yritystoiminnan edellytyksiä parannettava. Verotuksen painopisteen siirrolla yrittäjyydestä ja työn teosta kohti kulutusta ja haittoja on parannettava ahkeruuden kannustimia. Vain näillä keinoilla voimme luoda kestävästä kasvusta, joka turvaa hyvinvointimme kehityksen ja julkisen talouden kestävyuden.

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Vastalause 2 kok

Yritystoiminnan edellytyksiä on vahvistettava

Epidemian jälkeen hyvinvoinnin ja kasvun lisääntyminen on mahdollista vain, jos elinkepoiset yritykset selviävät kriisistä ja näillä on edellytyksiä kannattavaan liiketoimintaan. Pandemia ei ole normaalin yrittäjäriskin piiriin kuuluva tapahtuma. Siksi välittömät rajoitustoimien aiheuttamat kustannukset on korvattava riittävällä tavalla.

Rajoitukset koskevat yhtäläisesti kaikkea toimintaa, jonka edellytyksenä on lähikontakti. Esimerkiksi kuntosalien, liikuntatilojen ja sisäleikkipuistojen sulkemisesta aiheutuvat kustannukset tulee korvata oikeudenmukaisesti. Hallitus on vastuussa riittävän korvausmallin luomisesta. Maa-liskuussa 2020 hallitus lupasi, ettei yksikään yritys mene tämän kriisin takia konkurssiin. Lupaus oli epärealistinen, mutta sillä hallitus asetti itselleen vaatimustason.

Tukiaisten lisäksi hallituksen on löydettävä rohkeutta muuttaa elinkeinopolitiikan suuntaa. Hallituksen päätökset ovat heikentäneet elinkeinotoiminnan edellytyksiä. Liiallista byrokratiaa tulisi purkaa ja luoda näkymää kriisin jälkeen toimintaympäristöstä, jossa on enemmän mahdollisuuksia kuin rajoituksia. Kriisin aikanakin on mahdollista sääntelyn suhteellisen pienillä muutoksilla luoda mahdollisuuksia toimeliaisuuteen. Esimerkiksi ravintoloiden toimintaedellytyksiä voidaan parantaa vero- ja sääntelymuutoksien avulla. Rajoitustoimet on kohdistettava tarkoituksenmukaisesti alueille, joissa epidemia etenee.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo talouskasvun vauhdittamiseksi uskottavan suunnitelman, joka sisältää konkreettiset keinot työllisyysasteen nostamiseksi, elinkeinotoiminnan edellytysten parantamiseksi, tuottavuuden kasvattamiseksi ja työmarkkinoiden tehostamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus sitoutuu tavoitteeseen julkisen kestävyysvajeen kuromisesta umpeen vuosikymmenen loppuun mennessä.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii koronatoimien sekä muiden päätösten perusteluihin kattavat arviot vaikutuksista yritystoimintaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus vetää pois sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen, joka nykymuodossaan heikentää haja-asutusalueiden palvelujen saatavuutta, näivettää kaupunkien elinvoimaa, korvaa perusteettomasti laadukasta yksityistä palvelutuotantoa julkisella

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Vastalause 2 kok

tuotannolla, vaarantaa suomalaisten laadukkaat palvelut kaikkialla ja romuttaa julkisen talouden.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo kiireisenä eduskuntaan tarpeelliset esitykset terapeutisiin palveluihin toteuttamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle pikaisesti esityksen enintään viinin vahvuisten alkoholituotteiden ulosmyynnin väliaikaisesta sallimisesta ravintoloille.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle pikaisesti esityksen pienpanimoiden ulos- ja etämyyntioikeuksien laajentamisesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen yrityssaneeraukseen pääsyn helpottamisesta sekä saneeraus- ja konkurssimenettelyn tehostamisesta, jotta yritysten ja yrittäjien uusi alkua on mahdollinen.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen nopeutetusta lomautusmenettelystä vastaavalla tavalla kuin vuoden 2020 keväällä sekä esityksen vastaavista työttömyyskorvauksien muutoksista, joilla turvataan riittävä toimeentulo lomautusajalta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

80. Taide ja kulttuuri

01. Taiteen edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Taide- ja kulttuurialat ovat odottaneet hallituksen lupaamaa tapahtumatakuuta pitkään. Suurien kulttuuritapahtumien valmistelu saatetaan aloittaa vuosia etukäteen, ja merkittäviä taloudellisia sitoumuksia on välttämätöntä tehdä hyvissä ajoin. Hallituksen ministerit ovat luvanneet vuoden

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2021 vp
Vastalause 2 kok

alusta lukien tapahtumatakuuta, jossa valtio korvaisi tapahtumien peruuntumisesta aiheutuvia kuluja. Esitystä ei ole annettu eduskunnalle vielä, ja lukuisia kesän ja syksyn tapahtumia on jo peruttu.

Kokoomus huomauttaa, että epidemia vaikeuttaa kaikkien niiden yhteisöjen toimintaa, joiden toiminnan edellytyksenä on lähikontakti. Rajoitustoimet on kohdistettava alueellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Hallituksen on aktiivisesti arvioitava keinoja, joilla turvallinen kulttuuri-, liikunta-, tapahtuma- ja harrastustoiminta on mahdollista.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2021 lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että edellä ehdotetut 9 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 19.3.2021

Timo Heinonen kok
Elina Lepomäki kok
Matias Marttinen kok
Sari Sarkomaa kok
Markku Eestilä kok
Kalle Jokinen kok
Jukka Kopra kok